

NOCTUIDAE NOUS O INTERESSANTS PER A LA FAUNA CATALANA, V

per Angel García,
José J. P. De-Gregorio
i Ignasi Romañè.

RÉSUMÉ

D'après des nouvelles recherches faites les années derniers sur les Noctuidae de la Catalogne, on présente 13 espèces intéressants, 8 desquelles sont des espèces nouvelles pour la faune catalane. Il y a aussi des espèces qui n'avaient été signalées de la région que par des citations anciennes et que nous confirmons et d'autres qui permettent d'amplifier les données biogéographiques sur les noctuelles de la Péninsule Iberique connues jusqu'à présent.

Introducció

Noves recerques fetes pels autors els anys darrers, han permès la troballa d'un bon nombre d'espècies de Noctuidae d'interès molt notable, bé pel fet d'ésser noves per a la fauna catalana o ibèrica, o bé per tractar-se de taxons mal coneguts o dels quals fins ara no coneixíem sinó citacions antigues, de vegades de més de cent anys, que calia confirmar. A elles hem d'afegir el material recollit per col·legues i companys de la S.C.L., esmentats al text, que amablement ens ha estat comunicat o cedit. Tot això ha permès enriquir les col·leccions d'estudi dels autors i la del Museu de Zoologia de Barcelona (MZB) i les dades que sobre el cens a Catalunya de la família Noctuidae (que arriba ja a les 575 espècies) i llur biogeografia tenim fins ara. Evidentment, resten sens dubte moltes espècies per trobar, recloses principalment en zones poc prospectades (aiguamolls i terrenys humits litorals, comarques de la Catalunya occidental) o que per llur característiques etològiques o ecològiques han estat fins ara poc accessibles a la recerca científica (espècies alpines, hivernals, etc.). Cal esperar que en els propers anys l'extraordinari increment que assoleix l'Entomologia a Catalunya permeti ampliar i omplir els buits encara existents.

Ens plau agrair molt cordialment l'ajuda dels amics i col·legues que esmentarem al text, i com ja és habitual, les facilitats que per a les nostres recerques hem rebut dels amics Srs. Francesc Español i Oleguer Escolà (Departament d'Entomologia del M.Z.B.) i de la Sra. Adela d'Alòs-Moner (Bibliotecària del'esmentat Museu).

Euxoa obelisca Schiff., 1775 (Noctuidae).

Fins l'any 1925 en que BOURSIN separà la E. temera Hb., 1803-1808 de la E. obelisca, ambdues espècies havien estat confoses pels diferents autors i bona part de les citacions de la segona es referien en realitat a la primera. Pel que fa a Catalunya, no hi ha hagut citacions de obelisca amb posterioritat al treball esmentat de BOURSIN, sí algunes de temera (Igualada. AGENJO, 1964; Parets del Vallès. FLORES, 1980; Port d'Ordal, A. Penedès. BOLLAND, 1975). L'estudi del material de les col·leccions del Museu de Zoologia de Barcelona ens ha permès de comprovar que tot el material del mateix, 34 exemplars procedents de Sant Guim (La Segarra), Canal d'Urgell, Tàrrrega i Barbens (Urgell), Balenyà (Osona), Les Fonts i Matadepera (Vallès Occ.), La Garriga (Vallès Or.), Vallvidrera i la illa de Mallorca, recollit els mesos de IX-X (A. Foix, Font i Quer, P. Mata, J. Grustan, J. Fariols, J. Camps, A. Vilarrubià, P. Rotger), pertany a temera, forma típica i formes huebneri Brsn., i ruris Hb. SAGARRA (1915) cità la f. ruris de Sta. Coloma de Gramanet (Barcelonès). Creiem que cal referir a temera les citacions d'obelisca fetes per CUNÍ (1874, 1888 i 1896) i WEISS (1915) de Barcelona i el Maresme.

Tanmateix, la veritable E. obelisca es troba a Catalunya, com ho demostren les troballes d'una femella a Sasqueda (Guillerries) IX.1981 (De-Gregorio) i d'un mascle a Viladrau, a la mateixa contrada, el IX.1982 (A. Garcia) i alguns ex. a Sant Hilari, VIII (Gavaldà) i Puigsacalm, IX (Bellavista). Basant-nos en elles, creiem que poden donar-se com a vàlides les antigues citacions d'obelisca fetes per WEISS (1915) de Manlleu (Osona) i Ribes de Fresser (Ripollès), VIII, tenint en compte a més a més que ambdues espècies estan citades dels Pirineus Orientals (DUFAY, 1961), i concretament, l'obelisca dels voltants del Canigó. L'espècie sembla pròpia del Pirineu-prepirineu, arribant fins a les Guillerries-Montseny, característica habitual de la major part dels noctúids eurasiàtics al nostre país.

Aprofitem per assenyalar que, malgrat que SAGARRA (1915) cità la troballa a Sant Pere de Vilamajor (Montseny) de la E. hastifera Donzel, 1847, els exemplars esmentats no es troben a la seva col·lecció, pel qual fet creiem que aquesta citació fou una confusió amb temera, i que hastifera s'ha de suprimir de la nostra fauna fins no conèixer troballes fidedignes. Hastifera viu des dels Alps fins el Nord d'Àfrica, havent-se citat de diversos indrets de la Península Ibèrica (Albarracín, Cuenca, etc.) i trobant-se representada al Sud d'Europa per la ssp. abdallah Obth (= ambrosiana Brsn).

Agraïm el préstec de material de obelisca i hastifera per part dels Srs. Hilari Flores, Edmond de Laever i Ramón Agenjo.

Euxoa mendeli Fernández, 1918 (Noctuidae).

E. mendeli Fdz., és un endemisme ibèric, descrit pel P. Ambrós Fernández d'Uclés (Conca, Castella) i senyalat amb aquest nom o altres de diversos indrets del centre de la Península Ibèrica: Uclés, Vellisca, Altimira (Conca), La Vid, Burgos, Estepar, Villavieja, etc. (Burgos), Montarco, Guadarrama (Madrid), Albarracín, (Terol), Jándula (Jaén) (WEISS, 1920 i ZERNY, 1927, com E. distinguenda Ldr; FERNANDEZ, 1918, i 1933, com mendeli; CORTI, 1926 i Schawanda, 1928, com E. subdistinguenda Cti.; AGENJO, 1940, com mendeli). És especialment el darrer autor, en un treball presentat al VIè Congrés Internacional d'Entomologia de Madrid (1935), qui ha dut a terme un exhaustiu estudi de l'espècie.

E. mendeli sembla tenir un àrea de distribució a la P. Ibèrica molt més àmplia del que semblava. V. REDONDO (1980, Alexandria, XI (6): 280) la cita per primer cop d'Aragó (Alfocea, Saragossa). Recentment, l'estudi de les Euxoa de la col·lecció dels germans Vilarrúbia de Torrellebreta, ens ha permès d'identificar una petita sèrie de E. mendeli recollida a la llum el IX de 1955 per J. Vilarrúbia. Els exemplars pertanyen a la forma típica i a la f. multisigna Cti., i han estat agafats a Balenyà (Osona).

Aquesta noctua es troba molt ben representada per A. CORTI (1932) al Suplement III del SEITZ (làmina III, figs a2, a3 i a4). És força polimòrfica (vegeu Agenjo, op. cit.) i vola els mesos de IX i X. A Catalunya —per on resulta nova— sembla una espècie molt rara, doncs en 60 anys de recerques a Balenyà només a la tardor de 1955 es recollí aquella sèrie.

Amb mendeli, el gènere Euxoa Hb., 1821 compta actualment amb 11 espècies a Catalunya. Aprofitem per assenyalar que, al nostre entendre, les citacions ibèriques de E. distinguenda Ldr., no són altre cosa que confusions amb mendeli.

Euxoa aquilina Schiff., 1775 (Noctuidae).

Espècie eurasiàtica, subalpina, abundosa als Pirineus Orientals i Centrals (RONDOU, 1933; DUFAY, 1961). Recentment, han ingressat a la col·lecció del MZB 3 individus recollits a Prats de Cerdanya (P. Oriental), 19 i 20.VII.1980 pel company Amador Viñolas, 1 ex. Serra del Boumort, VIII (E. Requena). Nova per a Catalunya.

Mythimna umbriger palaeartica Ersn. et Rungs, 1952 (Hadeninae)

Espècie africana subtropical, descrita de Madagascar (tipus) i del nord-oest del Marroc (ssp. palaeartica). Els anys 1962 i 1963, BOURSIN donà compte de la troballa al Sud de la Península Ibèrica (Andalusia) de dues femelles, una a Màlaga, IV.1958 (J.R. Caron) i l'altre a Orgiva (Granada), IV. 1960 (Y. de Lajonquière).

L'espècie presenta una certa semblança externa amb M. joannisi arbia Brsn. et Rungs, 1952, descrita dels aiguamolls

del Marroc i trobada posteriorment al Sud d'Europa (Península Ibèrica: Dènia, Alacant.AGENJO,1969; El Saler,València. DUFAY,1982), (Còrsega.PARENZAN,1979. DUFAY,1982,RUNGS,1982; Sud d'Itàlia.BERIO,1972,PARENZAN,1979). Malgrat tot, l'àrea costal blanca -molt destacable- permet una bona identificació externa.

Recentment (11.X.1982) ha estat recollida una femella que creiem que pertany a aquesta espècie a La Riera, prop de Torredembarra (Tarragonès) pels companys Albert i Ricard Orozco. Caldria obtenir més material -especialment mascles- per tal de confirmar la troballa i veure si l'espècie viu permanentment o esdevé accidental, com a fruit de migracions. Nova per a Catalunya.

Amb umbrigeri i la troballa recent als aiguamolls de l'Empordà de les Mythimna straminea Tr., i littoralis Curtis, són ja 21 les espècies del gènere presents al nostre país.

Aporophyla haasi Stgr.,1899 (Cuculliinae).

Descrita de la Granja de San Ildefonso (Segovia), segons 5 individus ex-larva. Ha estat citada de diverses localitats de la Península Ibèrica (Albarracín, León, Murcia, Àvila, Cáceres) i l'any 1925 del Vernet (Pirineus Orientals, l ex., C.BERTHUR, 1925,DUFAY,1961). Vola els mesos de IX-X i les erugues s'alimenten de Genista i Juniperus.

Recollida recentment a diversos indrets catalans: Alp (Cerdanya), Queralbs(Ripollès), Viladrau(Guillerries), X (A.García, A. i R.Orozco). Nova per a Catalunya, sembla estesa per l'àrea dels Pirineus a Guillerries-Montseny.

Amb haasi, són ja 4 les espècies catalanes del gènere Aporophyla Gn: australis, lutulenta, nigra i haasi.

Pseudohadena halimi Mill.,1877 (Amphipyriinae).

El gènere Pseudohadena Alph.,1889, compte amb 5 espècies europees (WARNECKE,1941; HARTIG & HEINICKE,1973), de les quals 4 habiten la Península Ibèrica.

P. halimi Mill., que viu al sud de França (Cannes, Golfe Juan, Mentone, Niza, Gèdre, P. Centrals) i a la Península Ibèrica (Serra Nevada, Saragossa, Portugal) (WARNECKE,1941; E. LAJONQUIÈRE,1970; V.REDONDO,1980).

P. roseanitens Obth.,1887, descrita del nord d'Àfrica (Algèria) i citada també de la Serra d'Espanya (Múrcia) (ssp. espugnensis Laj., AGENJO,1945; LAJONQUIÈRE,1964). Vola el V.

P.mariana Lajonquière,1964, endèmica de la Serra d'Espanya (Múrcia). Vola el V.

P.chenopodiphaga Rbr.,1833, mediterrani-asiàtica.

A Catalunya només coneixem fidelment fins ara la P.chenopodiphaga, mercès al treball que sobre aquest troglòfil regular va fer ESCOLÀ (1980). Pel que fa a halimi, hi havia una citació per a confirmar d'una femella recollida a la llum al Port de l'Ordal (B.Penedès) (BOLLAND,1975), 30.X.

1972. Recentment, ens han estat mostrades dues femelles més, recollides a la llum a Vidreres (La Selva), 20.VII. 1980 i 8.XI.1981 (E.Bodi).

L'escàs nombre d'individus recollits fins ara a Espanya i el fet de tractar-se quasi tots de femelles, ens fa sospitar una possible etologia subtrogilòfila d'aquesta nòctua.

Gortyna puengeleri Tti., 1909 (Amphipyrinae).

Espècie atlàntico-mediterrània, descrita de Palermo (Sicília). L'any 1969, AGENJO donà compte de la troballa d'una sèrie a l'embassament del riu Jándula, Andújar (Jaén, Andalusia). Recentment, han estat recollits 2 mascles a Torredembarra (Tarragonès), 10 i 29.X.1982 (A. i R. Orozco) i 1 femella a L'Avellà (A.Penedès), 16.X.1982 (Vallhonrat). Nova per a Catalunya.

Hom discuteix sobre l'status específic de puengeleri. L'any 1952, BOURSIN la va passar a sinonímia de moesiaca H.-S., 1848 (Balcans) (criteri seguit per AGENJO, op.cit. i 1977) però posteriorment el mateix BOURSIN (1963), en ocasió de descriure una nova espècie del Marroc (G.rungsi) es refereix a ambdues com a bones espècies (criteri seguit a la llista de HARTIG & HEINICKE, 1973).

Malgrat tot, és probable que totes tres (moesiaca, puengeleri i rungsi) constitueixin una sola entitat específica. Actualment es classifiquen dins el gènere Gortyna O., 1816 i no en el Hydraecia Gn., 1841.

Amb puengeleri, son ja 3 els representants catalans del gènere. Els altres dos són:

G.xanthenes Germ., trobada al Delta del Llobregat (FLORES, 1980), delta de l'Ebre (erugues determinades pel MZB) i a Palafrugell, Baix Empordà (riu Aubi) (De-Gregorio) (AM).

G.flavago Schiff (= ochracea Hb), comú a diversos llocs del país (Vallvidrera, Montseny, Guillerics, La Selva, Osona, etc.) i també coneguda de les Balears (Mallorca i Eivissa).

El gènere Gortyna, juntament amb el Hydraecia, és típicament autumnal, volant llurs membres els mesos de X i XI. Els adults solen ser força rars; en canvi, les erugues figuren com a flagells de diverses plantes de conreu (carxofa, salic, etc.), alimentant-se de llur arrels.

Pel que fa finalment al gen. Hydraecia, resta amb una sola espècie a Catalunya, H.osseola hucherardi Mab., localitzada als aiguamolls de l'Empordà (Sant Pere Pescador, Roses, Castelló d'Empúries, Canet del Rosselló, IX.) (MASÓ, DE-GREGORIO i VALLHONRAT, en preparació). Una segona espècie, H.micacea Esp., 1789, tipus del gènere, es troba citada de diversos indrets paludícoles de la Península Ibèrica (Camargo, Reocin, Santander. AGENJO, 1945; Belmonte de Tajo, Madrid. CALLE, 1974).

Agraïm ben cordialment les informacions rebudes del Sr. H. de Toulgoët (M.H.N. de Paris).

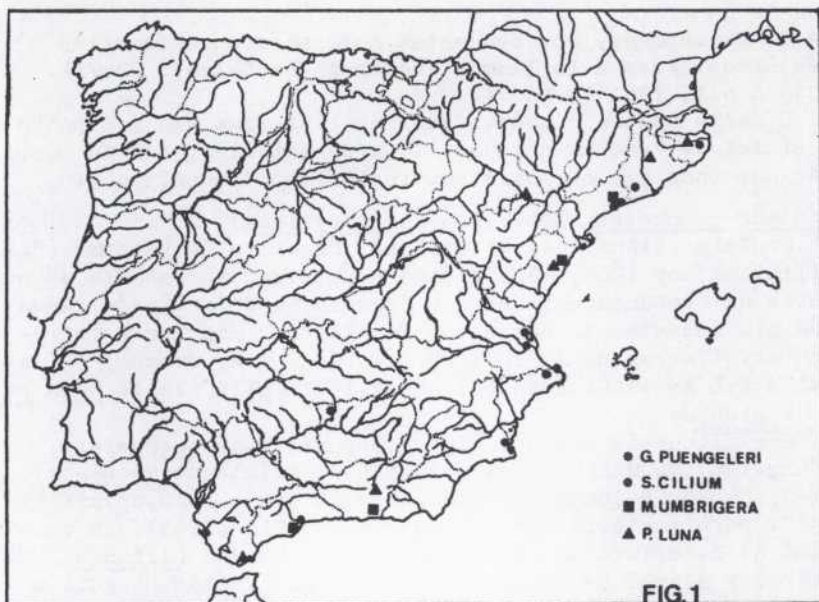

FIG 1

Fig. 1.- Localitats de G. puengeleri, S. cilium, M. umbrigeri i P. luna a la Península Ibèrica.

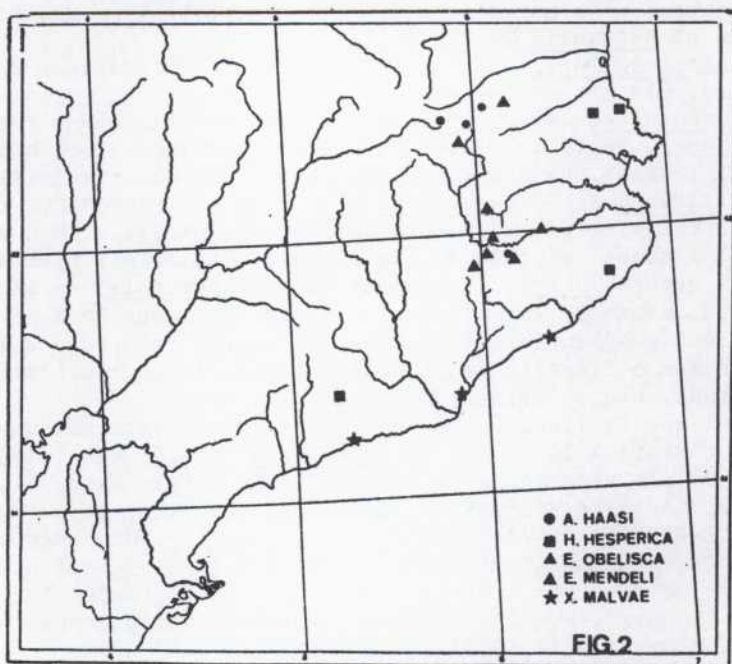

FIG 2

Fig. 2.- Localitats catalanes de A. haasi, H. hesperica, E. obelisca, E. mendeli i X. malvae.

Hoplodrina hesperica Dufay et Boursin, 1960 (Amphipyridae).

Atlàntico-mediterrània, distribuïda per Algèria, Península Ibèrica, Sud-est de França i Sicília. Fou descrita dels Pirineus Orientals (Banyuls, les Ambolles) i dels Baixos Alps francesos. BOURSIN (1970) la cita posteriorment de Navacerrada, Bronchales, Noguera, Olvega (Soria) i Villaquirán de los Infantes (Burgos), i AIZPÚRUA (1974) d'Alava i Navarra.

A Catalunya s'ha trobat fins ara al Port d'Ordal (Alt Penedès) (BOLLAND, 1975) i a Bell-lloc (Serra de Gavarres), VIII.1982 (De-Gregoric). L'espècie segurament deu viure a tota Catalunya i ser molt més freqüent; el fet de volar principalment en indrets baixos i durant el mes de VIII -on l'estiu provoca una diapausa accentuada a la fauna entomològica- pot explicar en part la seva aparent raresa.

Hoplodrina respersa Schiff., 1775 (Amphipyridae).

Espècie mediterrani-asiàtica, a la Península Ibèrica viu als Pirineus i Monts Cantàbrics. AGENJO (1945) descrigué dels segons la ssp. poncebosi, a la qual pertanyen les colònies ibèriques.

A Catalunya es coneix de la Vall d'Aran (IBARRA, 1975), de Queralbs (Ripollès), de Das (Cerdanya), VII (De-Gregoric i Vallhonrat) i del Puigsacalm (Garrotxa), VII (Bellavista leg.) DUFAY (1961) la cita de Vilafranca, el Vernet i Canigó. No sembla gaire freqüent.

El cens actual de les Hoplodrina Brsn., 1937 catalanes és de 5 espècies (alsines Brahm., blanda Schiff., hesperica Dufay et Brsn., respersa Schiff i ambigua Schiff). Resten fora de la nostra fauna H. superstes O., mediterrani-asiàtica, citada dels Pirineus Orientals (DUFAY, 1961) i de diversos indrets ibèrics (Albarracín, Zerny, 1927; Castilla. STAUDINGER, 1901; Segovia. CALLE, 1981; Granada. RIBBE, 1909-1912) (tot i que algunes de llurs citacions podrien ser confusions amb hesperica), i H. noguerae Laever, 1976, descrita de La Noguera (Albarracín) i que sembla endèmica d'aquest sector.

Spodoptera ciliur Gn., 1852 (Amphipyridae).

Les Spodoptera són noctúrids tropicals i subtropicals. L'espècie objecte d'aquest comentari es distribueix per Àfrica i Àsia tropical i subtropical, Nord d'Àfrica i conca mediterrània (Península Ibèrica, Sud-est de França, Malta). A la fauna ibèrica, es coneixen diverses citacions del sud-est mediterrani: Puebla de Vallbona, El Saler (València), Alacant (Pego, Dènia), Càdis (San Fernando), Màlaga, Múrcia, procedint sempre els individus recollits de migracions a la tardor (així a França: Sant Tropez, Var. TOULGOËT, 1949; DUFAY, 1962).

L'any passat (1982) ha estat trobada a Catalunya: sèrie de Torredembarra (Tarragonès), X.1982 (A. i R. Orozco), un

exemplar a Viçreres (La Selva), X.1982 (E.Bodi). Nova per a Catalunya.

El fet de recollir-se entremig d'individus de l'espècie aff S.exigua Hb., molt abundosa i vulgar, pot explicar el fet de que sovint passi desapercibuda als ertomblegs.

Caradrina morpheus Hfn., 1766 (Amphipyriinae).

Espècie eurasiàtica, abundosa als Pirineus Orientals (Dufay, 1961), VI-VIII. Una petita sèrie ha estat recollida a Viladrau (Guillerries), VI.1982 (A.García). Nova per a Catalunya i primer representat del subgènere Caradrina O., 1916 a la nostra fauna.

Xanthodes malvae Esp., 1796 (Westermanniinae).

Espècie cosmopolita subtropical, citada de diversos indrets de la Península Ibèrica, entre ells Catalunya: Barcelona i Calella (Maresme) (CUNÍ, 1874, 1888, 1896). Curiosament, després de Cuni, mai més ha estat retrobada a la nostra regió; en carvi, han estat freqüents les troballes de la X. graellsii Feisth., 1837, descrita de Barcelona i amb idèntica distribució: litoral català (Barcelona, Vallvidrera, Prat de Llobregat, Sta. Coloma de Gramenet, Montgat, Calella, Torredembarra, Tarragona) (CUNÍ, op.cit., GRAELLS, 1855, CODINA, 1911, FLORES, 1980 i col.MZE) i zones baixes i de mitjana alçada de l'interior (Susqueda, Guillerries; Olot, Garrotxa; Barbens, Anglesola i Tarrega, Urgell) (DE-GREGORIO, 1979 i col. MZB).

Ben recentment, els germans Orozco han trobat una femella de X.malvae a les platges de Torredembarra, VII.1982.

Phytometra luna Zerny, 1927 (Ophiderinae).

El gènere Phytometra Hw., 1809 (= Prothymania Hb., 1823) compte amb 3 espècies europees:

P.viridaria Clk., 1759, eurasiàtica, molt freqüent a Catalunya, volant sobretot el matí als prats d'herba.

P.sanctiflorentis B., 1834, mediterrani-asiàtica, descrita d'Andalusia i estesa per la Península Ibèrica i Nord d'Àfrica. A Catalunya és força rara, segurament per tractar-se de l'extrem de la seva dispersió. S'ha citat de Barcelona i voltants (CUNÍ, 1874 i 1888, SAGARRA, 1915), de l'Alt Empordà (Empúries. DUFAY, 1971) i Tortosa? (AGENJO, 1958). A la col·lecció Sagarra (MZB) hi ha 5 exemplars de Vallvidrera, 5.II.1910 i 4.IV.1909 (Sagarra), Sant Llorenç del Munt (Vallès Occ.), IV.1916 (Sagarra), Barbens (Urgell), VII.1923 (J.Grustan) i Balenyà (Osona), VII.1943 (A.Vilarrúbia).

P.luna Zerny, 1927, descrita segons 3 mascles recollits els mesos IV-V al Barranco del Algarrobo (Algeciras, Cádiz), aplegada amb sanctiflorentis.

El 18.IX.1981 vam recollir a la llum a Susqueda (Guillerries) un mascle de Phytometra que en principi vam atribuir

a sanctiflorentis, tanmateix amb dubte. Llur coloració gris-verdosa a l'anvers i al revers feia pensar en una forma "intermèdia" entre viridaria i aquella. Ben recentment, hem tingut l'avinentesa de consultar a la Biblioteca del MZB el treball del Dr. ZERNY sobre la fauna d'Algeciras, treball al qual es descriu i figura P.luna i es donen dibuixos dels aparells genitals de totes tres espècies. P.luna s'ha trobat també a Igualada (Ancia), VII.1983 (E.Requena leg.). Aquesta consulta ens ha permès atribuir a luna l'individu recollit. Apart dels caràcters de morfologia externa, el principal criteri distintiu a nivell de genitatives entre totes tres Phytometra resideix en la forma de les valves: estricte i allargada en viridaria, ampla i arrodonida en luna -el que recorda a la valva de la sanctiflorentis-; presentant ambdues espècies un apèndix en forma de punta, que manca a la sanctiflorentis.

La troballa a Catalunya de P.luna, apart de molt notable, amplia la seva àrea de distribució al Nord-est de la Península Ibèrica. Sens dubte, el fet de volar a la nit i ser de petita mida, juntament amb la seva semblança externa amb sanctiflorentis, l'ha fet passar desapercebuda o confosa amb aquella. Creiem molt probable que els dos exemplars de Phytometra esmentats recentment de Serra Nevada (Veleta, 1500 mts, VII.1980) pels entomòlegs alemanys DERRA & HACKER (1981) pertanyin a P.luna.

BIBLIOGRAFIA

- AGENJO, R. 1940. Historia de la Euxoa mendeli Fdz. VI Congreso Int. de Entomología, Madrid, 1935: 187-194, lám. IX. Madrid.
- AGENJO, R. 1945. Cinco géneros y treinta especies de Agrotidae nuevos para la fauna española. Eos, XXI: 165-200, lm. IV-X. Madrid.
- AGENJO, R. 1969. Seis géneros y veinte especies de Noctuidae nuevos para España. Graellsia, XXIV: 119-140, lms. II-VI. Madrid.
- BOLLAND, F. 1975. Contribution à la connaissance des hétérocères de la province de Barcelona. SHILAP, 11: 198-202. Madrid.
- BOURSIN, Ch. 1925. Sur une espèce actuellement confondue avec Euxoa obelisca Schiff. Lepidoptera, III: 186-200. Paris.
- BOURSIN, Ch. et RUNGS, Ch. 1952. Description de nouveaux Leucania d'Afrique tropicale et des races marocaines de ceux-ci. Ann. and Mag. Nat. Hist., 12(5): 393-399, lams. 17 i 18. London.
- BOURSIN, Ch. 1962. Eine für Europa und Spanien neue Mythimna O. Zeits. Wr. Ent. Ges., 47: 97-98. Viena, Austria.
- BOURSIN, Ch. 1963. Quelques captures intéressants pour la faune espagnole. Bull. Mens. Soc. Linn. Lyon, 32(5): 149. Lió, França.
- BOURSIN, Ch. 1963. Eire neue Hydraecia Gn., aus Marokko.

- Zeits.Wr.Ent.Ges.,48:127-128.làm.24-25.Viena.
- DERRA,G. and HACKER,H. 1931. Contribution to the Lepidoptera-Fauna of Spain Heterocera. Shilap,34:136-137.Madrid.
- DUFAY,C1. et BOURSIN,Ch. 1960. Description d'une nouvelle espèce d'Hoplodrina Brsn du Midi de la France.Bull.Mens. Soc.Linn.Lyon,29(2): 28-29. Lió.
- DUFAY,C1. 1961. Faune terrestre et d'eau douce des Pyrénées-Orientales(VI.-Lépidoptères). 153 pgs. Hermann. Paris.
- DUFAY,C1. 1962. Les Noctuidae de la faune française ne figurant pas dans le Catalogue L. LHOMME. Alexanor,II:161-172 i 207-224,làm.IV i V. Paris.
- DUFAY & MAZEL. 1931. Faune terrestre et d'eau douce de Pyrénées-Orientals. 2ème suplem. à Vie et Milieu,31(2): 183-191. Banyuls. França.
- DUFAY,C1. 1982. Deux Noctuidae nouveaux pour la France capturés en Corse. Alexanor,12(6):278-282.Paris.
- ESCOLA,O. 1980. Noves localitzacions de P.chenopodiphaga Rbr. a la Peninsula Ibèrica.Treb.Soc.Cat.Lep.,III:65. Mataró.
- LAJONQUIÈRE,E. 1964-1970. Découverte en Espagne d'une espèce et une sous-espèce nouvelles du genre Pseudohadena Alph.Alexanor,III:288-292 + planche V; Captures intéressantes. Alexanor,VI:200. Paris.
- WARNECKE,G. 1941. Zur Kerntnis(...) der europäischen Arten der Gattung Pseudohadena Alph. Zeits.Wr.ent.Ges.,26: 35-40. Viena.
- ZERNY,H. 1927. Die Lepidopteren-Fauna von Algeciras in Süd-Andalusien. Deuts.Ent.Zeits."Iris",XLI(2):112-114,làm.II, fig.11. Dresden, Alemanya.